

Posudek na diplomovou práci Marie Kolínské

## **Pravdivost vět o budoucnosti jako logicko-filosofický problém**

(Aristotelův argument a jeho interpretace)

Diplomová práce Marie Kolínské se zaměřuje na jeden z tradičních problémů filosofie logiky – problém pravdivosti vět o nahodilých událostech v budoucnosti. Nahlíží jej primárně skrze Aristotelův text, který představuje první tematizaci tohoto problému. Nejde nicméně o práci, jejímž výlučným cílem by bylo zkoumání historického textu. Vzhledem k tomu, že Aristotelův text je i v současnosti středobodem debat o uvedeném problému, vyslovuje se diplomová práce vlastně i ke dnešním diskusím o problematice vět (výroků) o budoucích událostech.

Práce je přehledně rozčleněna do osmi oddílů, z nichž první jsou věnovány především představení Kapitoly 9 z Aristotelova spisu *O vyjadřování*, a následující jsou věnovány jeho vybraným interpretacím. Výklad se z pochopitelných důvodů neopírá o původní řecký text, ale o jeho český a anglický překlad, obsahuje nicméně velmi užitečný je úvod do Aristotelovy terminologie v oddíle 2. Ocenit je třeba uvedení plné verze Kapitoly 9 – v českém a anglickém překladu – v přílohách.

Při výkladu Aristotelovy argumentace z Kapitoly 9 autorka prokazuje schopnost srozumitelným způsobem rozebrat záludný antický text. Využívá přitom možnosti porovnání dvou překladů (příčemž vybrané pasáže anglického překladu přeložila do češtiny). Její výklad je kultivovaný a nápaditý a prokazuje velmi dobrou orientaci ve zkoumaném textu. Lze sice nalézt drobné stylistické a formulační neobratnosti, ale jejich výskyt je vcelku zanedbatelný.

Na výborné úrovni je zpracován přehledný výklad, který prezentuje Łukasiewiczův pohled na Aristotelův argument. Nejen že ukazuje filosofické motivace, které stály za vznikem trojhodnotové logiky, ale naznačuje i problémy Łukasiewiczova přístupu a představuje pozoruhodný návrh T. Bigaje.

Schopnost pracovat s velmi obtížným odborným textem autorka prokazuje v kapitole, která je věnována Hintikkově interpretaci Aristotela. Její výklad v zásadě reprodukuje výklad Hintikkův, ale naznačuje i schopnost hodnotit jednotlivé pasáže argumentace s nadhledem a kritickým odstupem.

Závěrečné srovnání tradičních a netradičních interpretací Aristotelova argumentu je možná poněkud zjednodušující, ale rozhodně nabízí pozoruhodný pohled na danou problematiku. V závěru autorka vyslovuje hypotézu, že rozdíl mezi oběma interpretacemi je založen na rozdílném chápání pojmu pravdivosti. Tuto hypotézu sice obhájí jen v náznaku, ale její vysvětlení je poměrně přesvědčivé, a pokud by bylo detailněji dopracováno, mohlo by být publikováno a přinést obohacení debat o interpretaci Aristotelova argumentu.

Za podrobnější rozbor by možná stály i zdánlivě neproblematické otázky, jako například otázky týkající se chápání vět o přítomnosti. Je skutečně adekvátní to, že je Aristoteles (jak se zdá) 'hází do jednoho pytle' s větami o minulosti? Hovoří věty o přítomnosti skutečně o tom, co je dáno (snad dokonce nutně?). Vyplývá například z výroku *Rozbívím vázu* výrok *Váza bude rozbitá*. Vyplývá z výroku *Naplnuji vázu vodou* výrok *Váza bude plná vody*? Je výrok *Modeluji vázu* pravdivý, i když mi nakonec vyjde mísa?

Z formálního pohledu je práce zpracována na uspokojivé úrovni, i když se v ní objevují jisté nedostatky. Například citace z Aristotela ve druhém oddíle odkazují pouze obecně na Aristotelovy spisy, i když by měly odkazovat na české překlady uvedené v literatuře (to se opakuje i v 6. oddíle), na str. 18 se odkazuje na knihy Aristoteles 1959 a 2006, které nejsou uvedené v seznamu literatury (resp. jsou uvedené s jinými daty), v křestním jméně Jaakka Hintikky chybí jedno "k" (str.42), začátek oddílu 6.3 nedává dobrý smysl.

Celkově ovšem práce podle mého názoru bohatě naplňuje požadavky kladené na diplomové práce. Navrhuji, aby byla hodnocena jako výborná.

Praha 7.9.2012

PhDr. Vladimír Svoboda, CSc.  
vedoucí diplomové práce